

”קיבלתי היתר לשיר!”

פמיניזם, דת והומור במרחב המקוון: מקרה הבוחן של הפדל”חושיות

ד”ר עמרי הרצוג* | ד”ר נעה ששר**

תקציר

המאמר עוסק במרחב שיח ייחודי בתרבות הישראלית: קבוצת פייסבוק, שנקראת ”אני פמיניסטית דתיה וגם לי אין חוש הומור” (והחברות בה מכנות עצמן פדל”חושיות). הקבוצה היא מרחב שיחה, תגובה ושיתוף בעבור נשים וגברים, המאפיינים עצמם באמצעות מפגש הזהויות פמיניסטית-דתית/ה.

שני המושגים ששותפים למפגש הזהויות הזה נתפסים כסותרים או כמתנגשים בתוך פוליטיקת הזהויות הישראלית; הטקטיקה המרכזית שמבקשת להפגיש ביניהם היא טקטיקת ההומור. באמצעות דיון במעמד הפוליטי והחברתי של ההומור ככלל, ובתרבות היהודית בפרט, נבקש לאבחן את האופנים שבהם משתמשת הקבוצה בהומור כמנגנון לשרטוט מרחב השיח שמגדיר אותה. ההומור מאפשר לייצר קהילה אחדותית ומקום מפלט שיחני, שבתוכה מתקיים הד לקונפליקטים החריפים שעולים מתוך מפגש הזהויות פמיניסטית-דתית; אולם יותר מכך, ההומור מאפשר לזהות אתרים של נוקשות חברתית ופוליטית, לעבד את אופני תפיסתם ואף לקרוא עליהם תגר.

מגיעה למקווה מוכנה, השיער כבר הספיק להתייבש. הבלנית מסתכלת עלי, תוך-העברת אצבעותיה בין תלתליי, ושואלת: ”אין לך קשרים?” כבר ביקשתי לטבול לבד. כבר סורבתי. כבר השלמתי עם המצב. עכשיו אפשר קצת רגישות?

שורות אלו התפרסמו בדף פייסבוק של קבוצה הקרויה ”אני פמיניסטית דתיה וגם לי אין חוש הומור”¹. התוכן משקף חוויה דתית המוכרת לקבוצה ספציפית באוכלוסייה הישראלית: נשים המשתמשות בשירותי מקווה ובלנית. הפרקטיקה של הטבילה, העומדת במרכז העדות, מתייחסת למידע שמוכר כמעט רק לנשים אלו; מחוץ להקשר הדתי, השאלה ”אין לך קשרים?” אינה מובנת. עם מה השלימה הכותבת, ועם מה היא אינה מוכנה להשלים? ומה תפקיד עדותה בדף הפייסבוק של הקבוצה, בהקשר של אכיפת פרקטיקות דתיות על נשים ישראליות, ומרחב התגובה ההומוריסטי להן?

מאמר זה יתמקד בניתוח ובמיפוי קבוצת הפייסבוק הזו, שמעוררת הדים בתקשורת הציבורית וגם בתוך החברה הדתית. במהלכו, נבקש לאבחן את אופייה של הקבוצה, ואת האופן שבו המרחב המקוון מאפשר משא-ומתן מורכב בין הזהויות הדתיות והפמיניסטיות, שנדונות בה; אולם בעיקר נבקש להצביע על האופן שבו משמש ההומור כטקטיקת התמודדות, המתווכת את המתח שבין שתי הזהויות הללו.

* **ד”ר עמרי הרצוג**, מרצה בכיר, ראש המחלקה לתרבות, הפקה ויצירה, המכללה האקדמית ספיר
טל: 054-6442170, דוא”ל: omri.herzog@gmail.com

** **ד”ר נעה ששר**, מרצה, המחלקה לתרבות, הפקה ויצירה במכללת ספיר, מנהלת אקדמית
במכללת עלמא. טל: 054-4855102, דוא”ל: noashash@gmail.com